

WWF Suomi ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella -hanke

Kriteerit luonnonlaidunlihan tuotannolle Suomessa

3.6.2013

Metsälaidunhanke eli ”Puustoisten perinneympäristöjen hoito luonnonlaiduntamisella” on METSO-ohjelman tukema hanke. Sen toteuttamisesta vastaavat WWF Suomi ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Osana metsälaidunhanketta WWF on kehittänyt yhdessä eläintuottajien kanssa kriteerit luonnonlaidunlihan tuotannolle Suomessa. Luonnonlaidunlihalla tarkoitetaan lihaa, joka saadaan osan vuodesta vapaana luonnonlaitumilla laiduntavista eläimistä, kuten naudoista ja lampaista. Suomen kriteerien pohjana toimivat Ruotsin kriteerit luonnonlaidunlihan (naturbeteskött) tuotannolle, mutta Ruotsin järjestelmästä poiketen Suomessa kriteerit on laadittu nautojen lisäksi myös lampaille.

Metsälaidunhankkeen luonnonlaidunlihan kriteerejä kehittävä työryhmä perustettiin syksyllä 2012. Marraskuussa 2012 järjestettiin sidosryhmille seminaari, jossa alustavia kriteereitä esiteltiin ja kerättiin palautetta kriteerien jatkokehittelyyn. Maaliskuussa 2013 edelleen työstetyt kriteerit lähetettiin avoimelle kommenttikierrokselle. Saadut kommentit käsiteltiin huhtikuussa ja työryhmä sai työnsä päätökseen toukokuussa 2013.

Kriteerien laadinnan keskeisenä periaatteena on ollut hyödyntää mahdollisimman pitkälle jo olemassa olevaa säädöstä ja ohjeistoa, mm. maatalouden ympäristöohjelmaa. Maatalouden uuden ohjelmakauden valmistelu on vielä kesken, ja työryhmä on laatinut kriteerit uuden ohjelman tämänhetkistä valmistelutilannetta mukaillen. Lakien, asetusten ja muiden säädösten tuomia minimitasoja ei varsinaisissa kriteereissä ole kirjoitettu auki, mutta tämä tullaan tekemään siinä vaiheessa, kun niistä aletaan tiedottaa kuluttajille.

Työryhmän jäsenet:

- Suomen Lammasyhdistys, Janne Jokela
- Pihvikarjaliitto, Fredrik von Limburg Stirum
- Pihvikarjaliitto, Antti Toivonen
- Metsälaidunhankkeen neuvoja: Jukka Tobiasson (lammaspuolen tuottaja)
- Metsälaidunhankkeen neuvoja: Jari Ukkonen (nautapuolen tuottaja)
- WWF Suomi: Panu Kunttu
- WWF Suomi: Petteri Tolvanen
- WWF Suomi: Elina Erkkilä

Kriteerit luonnonlaidunlihan tuotannolle Suomessa

1. Yleinen ympäristöjärjestelmä

- Tila, jonka eläimet ovat luonnonlaidunlihan tuotannossa, kuuluu maatalouden ympäristötukeen (uusi ohjelmakausi: ympäristöjärjestelmään) tai täyttää ympäristötuen vaatimukset muuten.

2. Jäljitettävyys ja erotettavuus

- Tuotteessa on tilan nimi ja yhteystiedot (esim. osoite tai nettisivu).
- Tuotteessa on tuotteen nimi ja/tai logo [tämä korvataan luonnonlaidunlihalla tai muulla nimityksellä, kun nimiasia on päätetty].
- Vain tuotetta, jonka kaikki liha on sataprosenttisesti luonnonlaidunlihaa, saa myydä luonnonlaidunlihana.
- Tilalla pidetään laidunpäiväkirjaa kuvaamaan, millä laitumilla kukin eläin on ollut.

3. GMO ja jalostus

- GMO-kylvösiemeniä, istutusmateriaalia ja rehua ei saa käyttää.
- Belgian sinistä karjaa (= Belgisk blå-boskap) tai sen risteymiä ei saa pitää.
- Jalostusta tulee harjoittaa siten, että eläinten terveyttä suositaan ja poikimiskomplikaatioita minimoidaan.

4. Eläinten hyvinvointi

- Tuotanto täyttää eläinten hyvinvointituen perusehdot (jos sellaiset on määritelty) tai luonnonmukaisen kotieläintuotannon ehdot.
- Talvikasvatuksessa käytetään kuivikepohjaista kasvattamoita, makuuparsipihattoa tai ulkokasvatusta siihen soveltuvilla roduilla siten, ettei siitä aiheudu haittaa ympäristölle. Ritiäpohjaiset kasvattamot eivät ole sallittuja.
- Eläin kasvatetaan siten, että se ei ole kytkettynä muuten kuin tarpeen vaatiessa toimenpiteitä tehtäessä.
- Eläimille annetaan asianmukainen kivunlievitys, ja kastointi tehdään eläinlääkärin suorittamana.

5. Rehu ja ruokinta

- Rehun ja sen raaka-aineiden alkuperä ja muut tiedot tulee kirjata ylös ja säilyttää vähintään kolme vuotta.

- Laidunkauden ulkopuolella vähintään 70 % rehun kuiva-aineesta tulee olla karkearehua. Karkearehuksi lasketaan säilörehu, heinä, olki, vihantarehu, maissi- ja viljasäilörehu, juurikasmassa (ei juurekset ja peruna).
- Vuositasolla 100 % rehusta kotimaista tai luomua, ei kuitenkaan soijaa.

6. Luonnonlaitumet

- Yli puolet luonnonlaidunlihan tuotannossa olevien eläimien laitumista tulee olla luonnonlaitumia.
- Eläimen tulee laiduntaa luonnonlaitumilla vähintään puolet laidunkauden pituudesta. Suomessa on kolme eri laidunkauden pituutta tukialueiden mukaisesti (A- ja B-alue 4 kuukautta, C1 ja C2 3 kuukautta ja C2P, C3 ja C4 2 kuukautta).
- Eläimen tulee laiduntaa luonnonlaitumilla kaikki laidunkaudet syntymästään alkaen. Poikkeuksena ovat sonnit, joiden on oltava luonnonlaidunnuksessa vähintään ensimmäisen laidunkautensa ajan. Tämän jälkeen sonnit voidaan pitää sisällä korkeintaan yhden laidunkauden ajan kuitenkin siten, että niillä on luomuvaatimusten mukainen jaloittelumahdollisuus.
- Korkeintaan puolet tilan luonnonlaidunalasta saa olla peltomaalla (tilatukiominaisuus A, esim. suojaväyhykkeet ja yli viisi vuotta lannoittamattomana olleet pellot).
- Vuoden 2004 jälkeen raivattuja peltoja ei voi laskea luonnonlaitumiksi.
- Muu kuin luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi tehtävä maanmuokkaus (esim. sammalen poisto rikkaäkeellä) on kielletty luonnonlaitumilla.
- Luonnonlaitumella tarkoitetaan tässä seuraavia alueita:

Maatalouden tulevan ympäristöjärjestelmän mukaiset perinnebiotoopit:

- niityt ja kedot
- rantaniitty
- lehdesniitty
- hakamaa
- metsälaidun
- nummi

Muut näissä kriteereissä luonnonlaitumiksi luettavat alueet:

- Natura-alue tai muu luonnonsuojelualue (muu kuin pelto silloin kun laiduntamisesta ei ole haittaa alueelle)
- pellon metsäsaareke
- pellon reunavyöhyke
- muinaisjäännöskohde (silloin kun laiduntamisesta ei aiheudu haittaa kohteelle)

- uhanalaisen lajin elinympäristö ELY-keskuksen rajauspäättöksen mukaisesti silloin kun laiduntamisesta ei aiheudu haittaa
 - suojavyöhykesopimuslohkot ja yli 5 vuotta lannoittamatta olleet pellot (ks. yllä, korkeintaan puolet luonnonlaidunalasta tulee olla näitä)
 - peltojen ulkopuolella olevat kosteikkojen ja vesistöjen rannat, ruovikot ja kaislikot ym.
 - metsät
 - aiempiin luonnon ja maiseman monimuotoisuuden erityistukisopimukseen kuuluneet kohteet sekä muut alueet, jotka alueellinen ELY-keskus arvioi luonnonlaitumiksi sopiviksi alueiksi
-
- Luonnonlaitumien laidunpaineen täytyy olla sopiva, millä tarkoitetaan alueella sellaista eläinmäärää, joka laidunnuksellaan selvästi edistää alueen luonnon monimuotoisuutta, mutta tuottaa kuitenkin eläimille riittävästi ravintoa¹.
 - Luonnonlaitumia ei lannoiteta. Tämä koskee myös luonnonlaidunalaan luettavia peltomaalla olevia suojavyöhykkeitä ja yli 5 vuotta lannoittamattomana olleita peltoja.
 - Luonnonlaitumilla ei saa käyttää kemiallisia kasvinsuojeluaineita.
 - Luonnonlaitumille ei saa viedä lisäruokaa. Poikkeuksena on vasikoiden lisäruokinta 1.8. alkaen sekä ruokinta houkuttelutarkoituksessa eläinten siirtojen yhteydessä. Kivennäiset ovat sallittuja.
 - Luonnonlaitumet on aidattava erikseen lannoitettavista alueista.
 - Vesistöihin rajautuvilla luonnonlaitumilla laiduntamisesta ei saa aiheutua merkittävää vesiensuojelullista haittaa.

Lisätietoja:

Petteri Tolvanen, WWF Suomi, petteri.tolvanen@wwf.fi, puh. 0400 168 939

¹ Kohteiden ja tilanteiden moninaisuuden takia mitään raja-arvoja ei ole voitu määrittellä, vaan sopivan laidunpaineen arviointi ja korjaavat toimenpiteet ovat tuottajan vastuulla.